

סלון תולדות האמנות

מגע - צורה

התערוכה והקטלוג באדיבות
גזינט ישראל
הקרן לירושלים
המשרד לקליטת העליה

אוצרת ועורכת: אסתי רוזמן

תודה מיוחדת ל:
פרופ' אברהם קאמפף
פרופ' סטיבן קפלן
רפי יונגמן
רחמים אלעזר
איריס פיינזילבר
אורי טקלה
יצחק גרינפלד

עיצוב והפקת הקטלוג: מיכל גמליאלי
צילום: יורם להמן
תרגום מעברית לאנגלית: חנה שטרן - גזינט ישראל
הפרדות צבעים: ח. אבודלו
דפוס ולוחות: מאור ולך, ירושלים

© כל הזכויות שמורות לבית האמנים, ירושלים 1993

מגע-צורה

א ל י א מ ן
א ל מ ו א ש ת ה
צ ג א י ב ר י ה ו ן
מ ו ל ו ג ט ה
י ע ק ב ג ט ו
מ נ ח ס ד י נ ק א ו
ט ר ו י ה ו ו א ס י ה ו ן

בית האמנים, ירושלים

הם באו מארץ מרחק, מעבר לנהרי כוש. אמירה ישנה שגורה בפיהם ובליבם: "הבטן עמוקה מכל העולם".

מקדם ימים ושנים נאצרים נרבדים בבטן-כל-העולם רישומיהם של מלחמות ושל עבודת אדמה, של חקיקה באבן ולישה בחומר, של בניית בתים ומקדשים, של יצירת כלים וקישוטים.

ובאים אל תוך בטן- הכל רישומי תלאות עמידתו של שבט עתיק ומופלא ודברי כיסופיו אל ירושלים של-מעלה, ונרשמים בה כל המוראות והריגשות שבין אדם לבין עצמו, בין אדם לבין שיבטו ומקומו.

עד כאן לשון רבים.

מכאן ולמעלה, והלאה, קשובים אנו ומתבוננים בדריכות אל היחיד. אל יחידים. אחד אחד ובאין רואה, ובענוה, הם מעלים איש איש מתוך בטן-כל-העולם, דברים העולים בלשון היחיד.

איש לעצמו נוגע בחומרים השכיחים והמוכרים היטב של סביבתו: נוגע בחומרים הטמירים החבויים בתוך נפשו לדובב אותם, לתת בהם מבע: לתת בהם צורה בצלמו ובדמותו אשר מבפנים.

באהבה וביראה פותחים אנו את עצמנו לעמוד אל מול האמן היחיד: אל מול הכוח היוצר המביא לעולם צורה חדשה, מילה חדשה. לראות: העומדים אנו אל מול פלא-צורה-חדשה נולדת מתוך עולם הצורות עתיקות היומין

אסתי רוזמן, פיצ"י (יורם בן-מאיר)

השלשלת החלודה / יוסף יאמאנה בן יצחק

על העלב מוקעות תולדותי, קבורות תחת שטפון הבוץ של הזמן,
אני, מחליד באי הסובלים,
שושלתי, ירושת משחקי בדור לרב.
מי אני? מה אני?

דברו בני עמי מהארץ ההיא, ביתא ישראל,
מדברי-ימים חרבים, מזהות גנובה,
שימו קץ לשתיקתכם.

ארץ מתק, אם קדמוני,
את הקאתיני, את נדיתיני,
מרמה לשפלה, משפלה לרמה: נודד אני אפוא,
"פלשה"... ואתה דודני לי תבוא, תאשימני,
תרשיעני על-שום שאצר בידי,
לפנים, החטא אדם שכלכל את עצמו?
דברו בני עמי מהארץ ההיא, ביתא ישראל.

הוּה, גְרוּעָה מְזֵה גִנְבַת-הַדַּעַת שְׁסוּפָה תִקְוֹת בְּזָב,
 לְנִשְׁק אֶת אֲדָמַת אֲוִרִיתָה*, אֶרֶץ חֲלוּמוֹת יִלְדוּתָה,
 בַּק לִמְעַן בָּשָׂר מִבְּשָׂרִי יַעֲפְרוּנִי, שְׂאִרִי שֶׁהִרְבִּיתִי כָל-כֶּךְ לַחֲפֹשׁ,
 בָּעַל-כָּרְחָם לְבוֹאֵי יְבָרְכוּנִי בְּגִמְיָכוֹת-רוּחַ עוֹקֶצֶנִית וְלַחָה.
 הַנְּדָחִים דּוֹחִים אֶף הֵם, הַמְשַׁפְּלִים אֶכֶן יִשְׁפִּילוּ,
 שׂוֹאֲלִים הֵם, "גַּם אַתָּה יְהוּדִי?", מִבְּקָשִׁים זְהוּתִי לְשִׁסַּע מִבְּעַד לִיגַע אֲזִנִּי.
 יֵשׁ בָּהֶם, מִפְּעָמֵי חֲמֵלָה, הַמּוֹדִים, "אוֹלִי מוֹצֵאָה מַעֲשֵׂרֶת הַשְּׂבָטִים",
 מִדֵּן, מֵאֲשֶׁר, מִגֵּד, מִיּוֹסֵף,
 או אוֹלִי מִמֹּשֶׁה, הַטְּבוּעִים או הָאוֹבְדִים
 מִקְרָקַע יָם-סוּף או מִן הַמִּדְבָּר.
 כָּל אוֹתָן תִּהְיֶינָה וְקוֹשִׁיּוֹת!
 הַשְּׁחֹר עוֹרִי יִפְלִיאֵם או אוֹר סִנּוּרִי אֶפְרִיקָה?
 דַּבְּרוּ בְּנֵי עַמִּי מִהָאֶרֶץ הַהִיא, בֵּיתֵא יִשְׂרָאֵל.

הַתַּעֲצֹר אוֹרִיתְכֶם כַּח לְגוֹנֵן עֲלֵיכֶם? הַיּוֹכַל מִקְדָּשְׁכֶם לְשׁוּב לְבִנּוֹתְכֶם?
 הַיֵּשׁ בְּיַדִּי סִגְד* שְׁלָכֶם לְזִקְף קוֹמַתְכֶם? או שְׂבָתוֹתֵיכֶם לְהַשִּׁיב שְׁשׁוֹנְכֶם
 וְשְׁלוֹמְכֶם?

הַיֵּשׁ דִּבְרַר בְּפִי מִפּוֹחֵיכֶם? הַתִּרְחָצוּ וְרַחֲצֵתְכֶם תִּטְהַרְכֶם?
 אֱלֹהֵיכֶם הֵיךְ לְכוֹפֵר.

עוֹרִי שֶׁלִּשְׁלֹת מַחֲלִידָה, דַּבְּרוּ עִם הָאֶרֶץ הַהִיא!

עֵבְרִית, עַל-פִּי תִרְגוּם אֲנִגְלִי שֶׁל אֶפְרַיִם יִצְחָק: מֹשֶׁה דוֹר

*אוֹרִית - הַתּוֹרָה.

*סִגְד - חֵג הַכִּיסּוּפִים לְצִיּוֹן הַמַּתְקִיִּים פַּעַם בִּשְׁנָה וְשׁוֹרְשֵׁיו נִטּוּעִים בַּמִּסּוֹרֶת
 עֵתִיקָה.

מִחֲבֵר הַשִּׁיר בִּאֲמֵה־אֲרִית, יוֹסֵף יֵאֱמָאנָה בֶּן יִצְחָק, נוֹלַד בִּלְאִסְטָה, אֲנִיָּה בּוֹגְנָה שְׂבָאֲתִיּוֹפִיָּה.
 בַּעֲלוּתוֹ אֶרֶץ הַתְּגוּרָר בִּירוּשָׁלַיִם.

א ל י א מ נ
E l i A m a n

1956 נולד בגונדר, אתיופיה
1985 עלה עם משפחתו לישראל.
מתגורר ועובד באשדוד

תערוכות קבוצתיות

1990 מוזיאון אשדוד
1992 המשכן לאמנות בעין-חרוד
1993 מוזיאון הנגב, באר-שבע

1956 Born in Gondar,
Ethiopia.
1985 Immigrated with his
family to Israel.
Lives and works in
Ashdod.

Group Exhibitions

1990 Ashdod Museum.
1992 Ein Harod Artists'
Pavilion.
1993 Negev Museum,
Beersheba.

" אם הקדר מלמדת קדרות לבנה באמצעות נגיעה בגופו בשעת
הרחצה. הסוד מסתתר בנגיעה. הקדר מנסה לשוב לנגיעה
באמצעות הצורה, המזכירה לו את הנגיעה של אמה."

"The potter's mother teaches her son pottery
through touches on his body while bathing him. The
secret is hidden in her touch. The potter tries to
reconstruct that touch when forming his sculpture.
It brings back to him the touch of his mother."

"Washing Hands" Clay, 40 x 30 cm.

״נטילת ידיים״ חמר 40 x 30 ס״מ

אלמו אשטה Alamo Ashte

1960 נולד בגונדר, אתיופיה
1982 עלה לישראל
88-1984 לימודים במדרשה
למורי אמנות ברמת-השרון
מתגורר ועובד בהוד-השרון

תערוכות קבוצתיות

1984 ויצ"ו, תל-אביב
1986 מוזיאון עירוני, רמת-גן
1988 תערוכה בדרום צרפת
1990 תערוכת עולים במשכן
הכנסת
1991 תערוכה בתיאטרון
ירושלים
תערוכה בגרמניה

וזאת הברכה...

"בן, למד
אור היום לא יחשיך
הזמן לא יחלוף לשווא
ויבוא יום האושר
לך באשר תלך, אבל תמיד זכור
זו הירושה שלי לך
בן, למד"

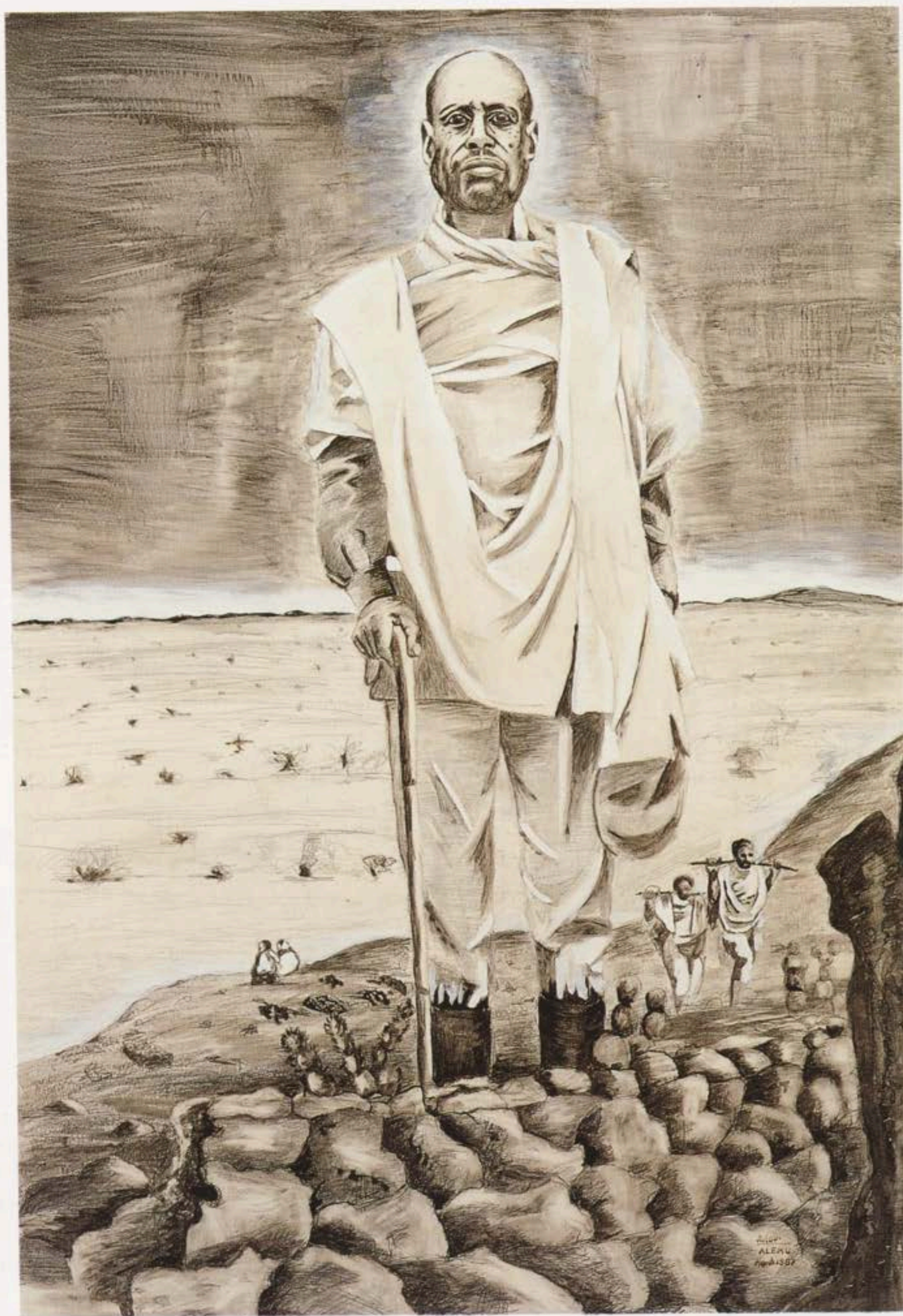
And this is the blessing...

"Learn, my son.
Daylight should not turn to darkness
Nor the time pass in vain.
Then the day will be joyous,
Wherever your path takes you.
Always remember,
This is my legacy to you.
My son, learn."

1960 Born in Gondar, Ethiopia.
1982 Immigrated to Israel.
1984-88 Studied at College for
Art Teachers, Ramat
Hasharon.
Lives and works in Hod
Hasharon.

Group Exhibitions

1984 Wizo, Tel-Aviv.
1986 Municipal Museum,
Ramat Gan.
1988 Exhibition in south
of France.
1990 Immigrant artists in the
Knesset.
1991 Jerusalem Theater.
Exhibition in Germany.

"The Father" Pencil and charcoal on paper, 100 x 70 cm. "האב" עפרון ופחם על נייר 100 x 70 ס"מ

צגאי בריהון

Tsagai Barihun

1951 נולד בגונדר, אתיופיה
1991 עלה עם משפחתו לישראל
מתגורר ועובד במרכז
קליטה בן-יהודה, נתניה

תערוכות קבוצתיות
1992 תערוכת עולים בראשון-
לציון
1992 תערוכת עולים בתיאטרון
ירושלים
1992 תערוכה בגלריית עולים
בנתניה

1951 Born in Gondar,
Ethiopia.
1991 Immigrated with his
family to Israel.
Lives and works in
the Ben-Yehuda
absorption center,
Netanya.

Group Exhibitions

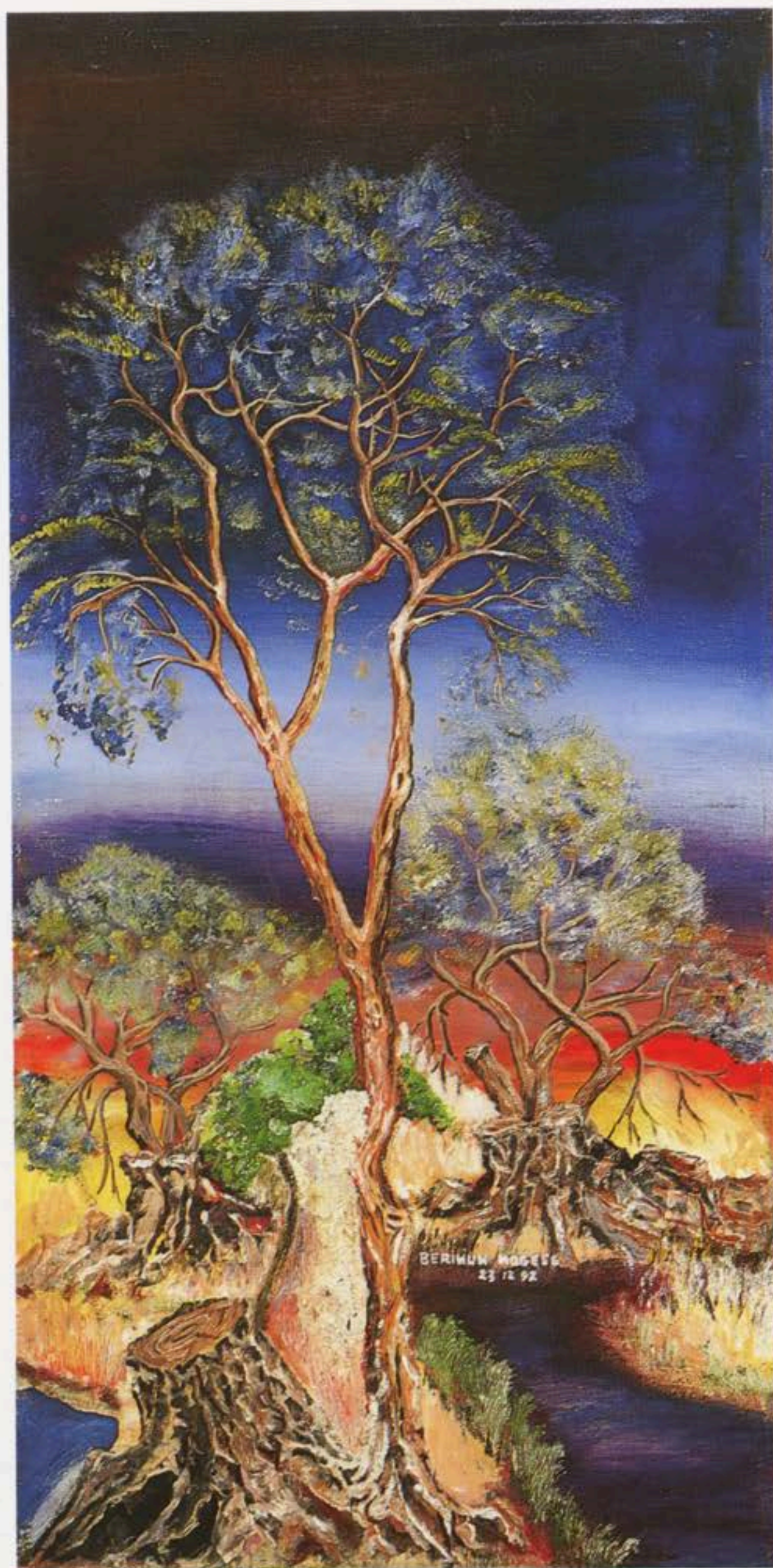
1992 Immigrant artists in
Rishon Lezion.
1992 Immigrant artists at
Jerusalem Theater.
1992 Exhibition at
Immigrants'
Gallery, Netanya.

"זבחי אלהים רוח נשברה לב-נשבר ונדכה אלהים
לא תבזה"

תהילים, נ"א, יט'

*"The sacrifice acceptable to G-d is a broken spirit,
A broken and contrite heart G-d will not despise."*

Psalms, 51, 19.

"The Tree of Knowledge" Oil on Canvas, 80 x 50 cm. "עץ הדעת" שמן על בד 80 x 50 ס"מ

מ ל ו ג ט ה M u l o G e t a h

1949 נולד בגונדר, אתיופיה
1984 עלה עם משפחתו לישראל.
מתגורר ועובד בירושלים.

תערוכות

1990 קבוצתית, ויצ"ו, תל-אביב
1992 תערוכה קבוצתית
בתיאטרון ירושלים
תערוכת יחיד בלונדון,
אנגליה
1993 מוזיאון הנגב, באר-שבע

1949 Born in Gondar,
Ethiopia.
1984 Immigrated with his
family to Israel.
Lives and works in
Jerusalem.

Exhibitions

1990 Group Exhibition,
Wizo, Tel-Aviv.
1991 London, England.
1992 Group Exhibition in
Jerusalem Theater.
1993 Negev Museum,
Beersheba.

"עבודותי עוסקות בגעגועים לעולם נוסף, ליכולת לדבר בשפה
נוספת - כאדם היושב במקומו האחד, אך כולו געגועים למקומות
וזמנים רבים".

"My works deal with the yearning for another world
and for the ability to speak in another language - as
a person who resides in one place but whose whole
being yearns for many other places and times."

"The Family" Clay, 72 x 43 x 43 cm.

י"המשפחה" חמר 72 X 43 X 43 ס"מ

מנחם דינקאו
Menahem Dinkao

1955 נולד בגונדר, אתיופיה
1984 עלה עם משפחתו לישראל.
מתגורר ועובד בפתח-תקוה

תערוכות קבוצתיות

1990 ויצ"ו, תל-אביב
1992 תיאטרון ירושלים
1993 מוזיאון הנגב, באר-שבע

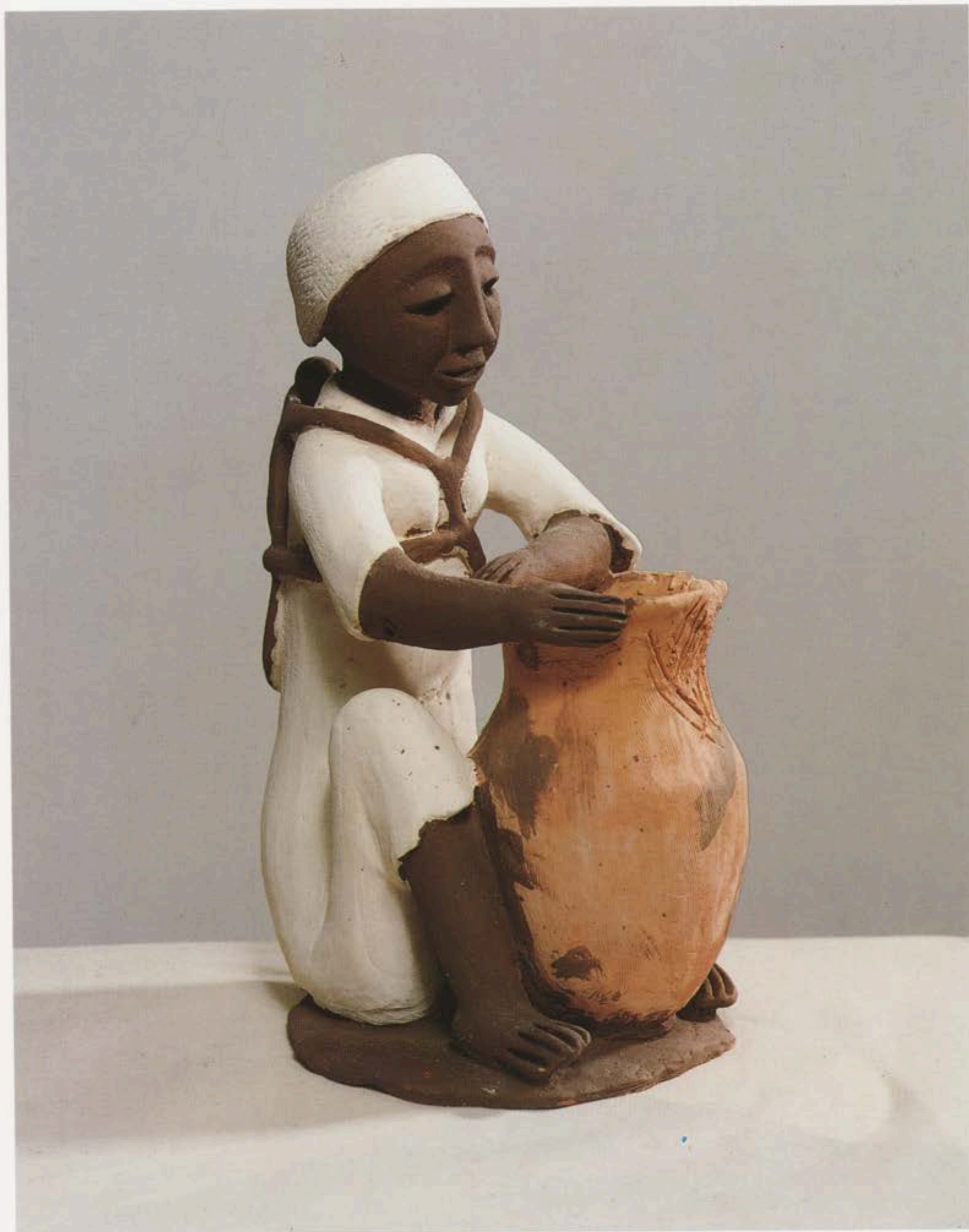
1955 Born in Gondar,
Ethiopia.
1984 Immigrated to Israel
with his family.
Lives and works in
Petah Tikva.

Group Exhibitions

1990 Wizo, Tel-Aviv.
1992 The Jerusalem
Theater.
1993 Museum of the
Negev, Beersheba.

" כל אחד מפסלי הוא סיפור שונה בשפת החומר. דרך הפסלים
אני רוקם את סיפור-חיי".

"Each one of my sculptures is a different story in
the language of clay. Through my sculptures I
weave the story of my life."

"Woman with Jug", Clay 30 x 15 cm.

אשה עם כד" חמר 30 x 15 ס"מ

טרויה וואסיחון

Troye Wasayun

1952 נולדה בגונדר, אתיופיה

1991 עלתה עם משפחתה

לישראל

מתגוררת ועובדת

במרכז קליטה

בית גולדמיןץ, נתניה

תערוכות

1993 תערוכה קבוצתית

במוזיאון

הנגב, באר-שבע

1952 Born in Gondar,
Ethiopia.

1991 Immigrated with
her family to
Israel.

Lives and works in
the Goldmintz
absorption center,
Netanya.

Exhibition

1993 Group Exhibition,
Negev Museum,
Beersheba.

"העבודה שלי היא אוטוביוגרפית טהורה. היא על עצמי ועל
סביבתי הקרובה. אני מנסה לתעד את זכרונותי מהעבר וכל מה
שחשוב וקרוב לי במקום בו אני גרה"

"My work is entirely autobiographical. It is about
myself and my immediate surroundings. I am trying
to record my memories of the past and of all that is
nearest and most important to me where I live
now."

"Kneading" Clay , 15 x 10 cm .

"לישה" חמר 15 x 10 ס"מ

י ע ק ב ג ט ו
Yaakov Getto

"כשאני צריך לספר ממחשבותי על צילום זה גורם לי לבילבול. אני מנסה לתת בעבודות הצילום לא רק דברים יפים (או ההפך) שהמצלמה תופשת בשבריר של שניה, אלא לנסות לחפש דרך ביטוי אישית של העומד מאחוריה. לכן הצילום נעשה בשבילי יותר קשה אך יותר אישי. בעבודתי זאת ניסיתי להכניס את האלמנטים שציינתי. הצילומים צולמו במקומות שונים, שבהם אני נפגש עם עולם החלומות והמציאות כאחד."

"When I have to express my thoughts about photography, I get confused. In my photographic work I try to show not just the beautiful things (or the opposite) which the camera captures in that fragment of a moment, but I'm also seeking a way to give my own particular expression to what is behind it all. Therefore, photography is more difficult for me, but also more personal. In this work I tried to include those elements. The photographs were shot in different places where the dream world and the real world are encountered at one and the same time."

1968 נולד בגיינה, אתיופיה.
1984 עלה ארצה לבדו, ב"מבצע משה".
1987 למד בקמרה אובסקורה.
91-1989 שרת בצה"ל כצלם צבאי.
מתגורר ועובד ברמלה.

1968 Born in Geine, Ethiopia.
1984 Immigrated to Israel in Operation Moses, without his family.
1987 Studied at Camera Obscura, Tel-Aviv.
1989-91 Served in the Israel Defense Forces as a military photographer.
Lives and works in Ramle.

"Figures"

"דמויות"

*Speak my people of yonderland, House of Israel.
Can your Orit defend you? Can your temple rebuild you?
Can your Segd raise you up? Or your Sabbaths return your joy and peace?
Can your bellows talk? Can your washing cleanse you?
Your God has become a heretic.
Wake up rusting chain, Speak people of yonderland!*

Yosef Yamana ben Yeshaq is a Falasha Jew who was born in Lasta, Ayna Bugna, Ethiopia. He now lives in Jerusalem.

The Rusted Chain / Yosef Yamana ben Yeshaq

*My history crucified, buried under the muddy flood of time,
I, rusting in the island of sufferers,
My ancestry, my heritage to many a bookball game.
Who am I? What am I?
Speak my people of yonderland, House of Israel,
Of ruined history, of identity stolen,
Switch off your silence.*

*Sweet land, mother of my forefathers,
You spewed me out, you anathematized me,
From highland to lowland, from lowland to highland; So I wander,
"Falasha"...you disdain me, you accuse me, my cousin,
You pronounce me guilty for fashioning with my hands,
Ere, is it sinful to earn one's bread?
Speak my people of yonderland, House of Israel.*

*Ah, worse the deception that ends in false hopes,
To kiss the earth of your Orit, the land of your childhood dreams,
Only to be smeared with dust by the long-sought-for kin,
Grudgingly welcomed with a stinging, wet humility.
The rejected do also reject, the humiliated do humiliate,
They ask "Are you Jewish too?", tearing at my identity through my
tired ears.
When moved by compassion some do concede "Perhaps you are of
the Ten Tribes,"
Of Dan, of Asher, of Gad, of Yosef,
Or even maybe of Moses drowned or lost ones,
From the bottom of the Red Sea or the Desert.
All these speculations!
Is it my blackness or Africa's dazzling light that puzzles them?*

They came from a faraway land, beyond the Rivers of Kush.

An ancient, well-known proverb is on their lips and in their hearts: "The belly is filled deep with the whole world".

Throughout the long days and years, their "belly-of-the-whole-world" was filled with hoarded, multi-layered impressions of wars and of toiling the earth, of engraving stone, of kneading clay, of building houses and temples, of creating tools and of decorating them.

And out of the all-encompassing belly come the impressions of hardship and of resistance suffered by an ancient, wonderful tribe and objects showing the yearnings for celestial Jerusalem which is depicted with all the dread and emotions which lie between a man and himself, between a man and his tribe and his place.

This was the shared experience, the plural language.

Now we turn to our attention to the singular. To the individual.

One by one, with great humility, away from the public gaze, each brings out of the "belly-of-the-whole-world" objects expressing that individual's own language.

Each one puts his own touch on the common, well-known materials: but he is also touching the mysterious materials hidden inside his soul, in order to isolate them and give them expression, to shape them according to his own image and the likeness of his own innermost being.

With love and with reverence we present ourselves to the individual artist: to face the compelling strength which produces new shapes and gives birth to new creations.

Look, we are standing face-to-face with new, wondrous shapes born out of the most ancient shapes of the days of yore.

Esti Rozman, Peachey (Yoram Ben-Meir)

TOUCH & SHAPE

E l i   A m a n

A l a m o   A s h t e

T s a g a i   B a r i h u n

M u l o   G e t a h

Y a a k o v   G e t t o

M e n a h e m   D i n k a o

T r o y e   W a s a y u n

Jerusalem Artists' House

The catalogue and exhibition were produced with the assistance of:
The Joint Distribution Committee-Israel
The Jerusalem Foundation
Ministry of Immigrant Absorption

Curator and Editor: Esti Rozman

Our thanks to:
Prof. Avram Kampf
Prof. Steven Kaplan
Rafi Yungman
Rahamim Elazar
Iris Finezilber
Uri Takala
Yitzhak Greenfield

Translation from Hebrew to English: Chana Sterne -
The Joint Distribution Committee-Israel

Catalogue Design and Production: Michal Gamlieli
Photography: Yoram Lehman
Color Separations: H. Abudalo
Plates and Printing: Maor Wallach Press

©All rights reserved Artists' House, Jerusalem 1993.

TOUCH & SHAPE

